

Nyílt levél a civil szervezeteket érintő várható változásokkal kapcsolatban – avagy a kihagyott lehetőségek tárháza

Az új civil törvény (2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról) megalkotásával a civil szervezetekre vonatkozó szabályozás fontos állomáshoz érkezett. A törvény lassan két éve hatályos, így megérett az idő arra, hogy a végrehajtásával kapcsolatos gyakorlati tapasztalatokat levonjuk, és a jogszabály továbbfejlesztésének irányait kijelöljük.

Erre lehetőség is nyílt, hiszen az új Polgári Törvénykönyv (2013. évi V. törvény) jövő márciusi hatályba lépése feltétlenül szükségessé teszi a két törvény összehangolását, harmonizálását. A szakpolitika által kidolgozott javaslat ugyanakkor nem alkalmas sem arra, hogy az új Ptk-val (2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről) szemben fennálló ellentmondásokat feloldja, sem arra, hogy a jogalkalmazás során felmerült problémákat megoldja, a tapasztalatokra alapozva érdemi és szükséges változtatásokat vezessen be végre a törvénybe és a vonatkozó egyéb szabályokba.

Az előterjesztő olyan javaslatot dolgozott ki és terjesztett a Parlament elé, amely számos technikai jellegű kérdést tisztáz, érthetőbbé teszi, a csőd-, felszámolási, valamint végelszámolási eljárásokat, ugyanakkor a társadalmi egyeztetést követően (melynek során a tervezet eredeti szövegéhez képest a törvényjavaslat érdemi, tartalmi ügyekben vajmi kevésbé módosult) sem érinti a civil szektor jogszabályi környezetének „legforróbb pontjait”: a közhasznúság szabályozásának és feltételrendszerének, illetve a támogatáspolitikai működésének átalakítását, továbbá az új Ptk.-val való harmonizáció egyes elemeit.

Azaz, a javaslat nem tartalmaz

- érdemi előrelépést a közhasznúság vonatkozásában, annak ellenére, hogy a civil szektor számos kritikát és jobbító szándékú ajánlást fogalmazott meg mind a törvény megszületése előtt, mind annak hatályba lépését követően.
- érdemi változtatást a támogatáspolitikai problémáit illetően (a NEA rendszerén kívül ideértve a minisztériumi működési és programtámogatásokat, vagy az uniós források elosztásával kapcsolatos visszasságokat, legyenek azok jogalkotási vagy jogalkalmazásbeli problémák).
- semmilyen előrelépést a civil szervezetek tevékenységét és támogatásukat ösztönző kedvezmények – illetve azok hiánya – terén.

Mindezen alapvető kérdések mellett a javaslat nem foglalkozik más, civil szervezetek által régóta sürgetett újtással sem – ilyen pl. az alapítványi szabályozás reformja, és a társadalmi konzultáció módja (mind annak jogszabályi kodifikációja, mind a megvalósított gyakorlata tekintetében), de sajnálatos módon még csak az az új Ptk.-val való ellentmondásokat sem oldja fel maradéktalanul (például a bíróság-ügyészség civil szervezeteket érintő hatáskörei kapcsán).

A fenti területeken a civilek számos javaslatot fogalmaztak már meg, kutatásokat és szakmai anyagokat tettek le az asztalra az elmúlt évek folyamán - többek között a Civil Lobbiz Kerekasztal munkájában részt vevő, zömében országos hatókörű szervezetek. Ezek jó alapot adhattak volna egy nagyobb léptékű, de ténylegesen a civil szektor fejlődését szolgáló törvényjavaslat megfogalmazásához. Ilyen ajánlás például az Ökotárs Alapítvány által 2013-ban nagyságrendileg 400 különböző civil szervezet és más jogalkalmazók (bírák, ügyészek) bevonásával elkészített kritikai javaslat a civil törvény továbbfejlesztésére (ld. <http://www.civiljogok.hu/hirek/201304/24/hogyan-kellene-modositani-civil-szervezetek-el-kapcsolatos-jogszabalyi-rendelkezesek>).

Ahelyett tehát, hogy a módosítás szükségességét az előterjesztő kihasználta volna arra, hogy javítsa a téves és hiányos struktúrákon, a jelenlegi javaslat többnyire csak technikai jellegű, az állóvizet meg nem zavaró módosításokat tartalmaz. Így nem maradt esély arra, hogy a jelenlegi a ciklusban – annak végéhez közeledve – az Országgyűlés a civil szervezetek sokaságának véleményén alapú, szakmailag előremutató törvény-

módosítási csomagról szavazzon a fent említett koncepcionális (a közhasznúság, valamint a támogatás politika szedett-vedett struktúrái és a jogszabályok közötti inkohérenca) és egyéb problémák megoldása érdekében: éppen ezért a jelenlegi javaslatot ebben a formában támogatni nem tudjuk. Úgy látjuk, hogy az illetékesek ismét – sajnos nem először – **elszalasztották a lehetőséget egy olyan kiértelt és a gyakorlat próbáját kiálló nonprofit szabályozás kidolgozására**, amely valóban a hazai civil szféra fejlődését és továbbélését szolgálja. Így a civil szervezetek életét továbbra is a bürokratikus terhek és jogértelmezési nehézségek fogják meghatározni, elvonva energiáikat alapvető céljaik eléréséről.

Budapest, 2013. november 25.

Aláírók:

Civil Rádiózásért Alapítvány

Európai Nonprofit Jogi Központ

Jogismeret Alapítvány

Kárpátok Alapítvány-Magyarország

Nonprofit Szövetség

Ökotárs Alapítvány

Szövetség a Közösségi Részvétel Fejlesztéséért